

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(16:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

Stockholm 1920, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

Nr 4

April

Prenumerationspris:
2: 50 pr helt år, 1: 25 pr halvt år.
Lösnummer 20 öre.

Annonspris:
Å sista sidan 25 öre pr mm,
å textsida 40 öre pr mm.

Redaktör:
RUTH GUSTAFSON
Brännkyrkagatan 27
St. Tel. Söder 74 94.

Morgonbris' expedition:
ANNA SVENSSON, St.-Tel. Söder 78 98
Grindsgatan 10, 3 tr., Stockholm.

1920

En fattbar "treenighet".

Den kyrkliga "treenigheten" kan icke och får icke fattas av förnuftet, enligt kyrkoläran. — Det kyrkliga treenighetsbegreppet undandrar sig också människotankens kontroll genom att av kyrkan ställas på en så hög piedestal, att endast "trons" blick når dit upp. Och kyrkans kategoriska underbetyg på människoförnuftets synförmåga, "mörker all vår själ betäcker", gör förnuftets fattningsgävor i detta fall icke större! —

I olikhet med kyrkan, som med sitt treenighetsbegrepp ställer sig på sidan av förnuftet, ville jag med några penndrag söka antyda en för förnuftet fattbar andlig "treenighet", som i sin förnufts-enliga gripbarhet icke borde giva anledning till så många tvister och stridigheter, som fallet varit med den av kyrkan framställda — icke minst mellan kyrkans män inbördes! — och då vi med den av mig åsyftade "treenigheten" stå i en alldagligare beröring — med därav härflytande beroende — än med den kyrkliga, borde ju ett visst intresse för ämnet kunna påräknas.

Herman Vogeler: VAREN.

Livsfenomenet människan kan icke heller det uppfattas och förklaras av förnuftet med mindre man fasthåller vid det organiska sammanhang, varur det framspringer, ty allt vad förnuftet skall kunna fatta måste vara förnufts-enligt, d. v. s. organiskt sammanhängande liksom förnuftet och livet självt. — På detta område, där det gäller vår egen andliga habitus, lär ingen med skäl eller svepskäl kunna fränkänna förnuftet blick och förmåga att utreda och döma åtminstone någotsånär riktigt — t. o. m. en så pass stor auktoritet som aposteln Paulus på kyrkans område uttalar på ett ställe i sina brev den satsen, att "endast människoanden vet, vad som är i människan" — en rent sokratisk sats! —

Känsla, inbillningskraft och tanke bilda hos människan en "treenighet" av organiskt sammanhängande natur, vari varje "person" uppenbarar sig i sin särskilda livsytring, utan att "enigheten" brytes. — Känslan uppenbarar sig i första rummet på

gränsoområdet till den yttre naturen, till vilken i detta fall är att räkna även livets yttre organisationsformer, med de s. k. "yttre sinnena", i vilka själen är inbäddad. — Inbillningskraften uppenbarar sig som en inre produkt av känslan, som den åter speglar i ett högre ljus och samlar i en högre andlig kraft. — Tanken visar sig som människoandens fullmogna frukt, som i sig samlar känslans och inbillningskraftens tillflöden och omsätter dem genom viljan i skapande handling.

Någonting liknande en treenighetsprincip av samma slag finner man dessutom överallt, där livet uppenbarar sig. — Ett levande träd har i sin rot, sin stam, sina grenar och blad vad man skulle kunna kalla känslorgan, i sina blommor sin inbillningskraft och i frukten den nyskapade tanken. — En fågel äger en arkitektonisk inbillningskraft och vet på förhand, hur det lilla boet skall byggas och inredas — i vilket hänseende han ifråga om ändamålsenligheten står fullt på höjden av den byggnadskonst, människan i början bestod sig. Av alla jordiska livsformer mest och bäst andligen utrustad framträder människan med den rikaste utvecklingen av känsla, inbillningskraft och tanke. Det har hos henne t. o. m. blivit ett slags "embarras de richesse" (bryderi för rikedomens skull) med att tillvarataga och ordna sina andliga förmögenheter och skapa jämvikt dem emellan. Djupare sett, måste denna harmoniska jämvikt inom den mänskliga "treenigheten" utvecklas jämsides med den sociala utvecklingen. — Alla socialt söndrade element kunna här ledas från oöverensstämmelse och disproportioner mellan människans känslor, fantasi- och tankevärld! — Vad innebär t. ex. den socialdemokratiska ekonomiska striden annat än ett den mänskliga känslans krav på luft och livsutveckling? Vari består den oöverstigliga klyftan mellan vetenskap och religion, om icke uti det sakförhållandet, att religionen ensidigt skattar åt inbillningskraften (tron) och icke tar tillbörlig hänsyn till tankens förnuftiga domslut! — Bottnar icke kvinnorörelsen i övertygelsen om att kvinnan hittills hållits nere i en känslvärld, där inbillningskraften och tanken haft för litet spelrum?! —

Enär känslan är själens elementära grund, och inbillningskraften en förmedlare (stödd på känslan) av den mognade tankens utbildning till ett fritt och självständigt liv, måste den största vikten läggas på tankens roll i människolivet. — Att organisera tankearbetet är människans högsta uppgift! — I denna uppgift ligger hennes "fria vilja" och framtida mandats prov. Men på tankens område är människan ännu myc-

Den socialdemokratiska kvinnokongressen.

(Forts.)

Nykterhetsfrågan.

Kongressen upptog nu till behandling motionerna om kvinnornas ställning till nykterhetsfrågan. Från centralstyrelsen förelåg förslag om att kongressen skulle ansluta sig till partikongressens beslut i denna fråga — partiprogrammets paragraf 11.

Fröken Holmgren, Malmö, reserverade sig mot centralstyrelsens förslag, menande att kvinnorna i denna punkt borde gå längre än programpunkten och snarast möjligt söka genomdriva förbudet. Särskilt borde detta göras med tanke på den uppväxande ungdomen. Yrkade på att nästa kvinnokongress skulle förläggas före partikongressen för att dess uttalanden t. ex. i nykterhetsfrågan kunde komma att påverka partikongressen.

Fru Lindley menade, att det vore klokt om kvinnorna anslöte sig till partikongressens beslut, då det stöder sig på erfarenheter och mera djupgående behandling av problemet än vi kvinnor hittills haft tillfälle att göra. Förhållandena nu visa, att det inte är lyckligt att driva saken till sin spets genom att söka framtvunga förbudet.

Fru Nordgren, Trälleborg, bemötte fru Lindleys yttrande om att kvinnorna ej vore mogna att bilda sin egen ståndpunkt i denna fråga, med motivering att det just äro de som så svårt lida under rusdrycksmissbrukets konsekvenser. Hon ansåg det likväl även rådligast att instämma i partikongressens beslut.

ket utvecklade — hon har knappast börjat våga tänka! — Rudimentära, elementära, reaktionära, politiska, sociala, ekonomiska m. fl. motstånd lägga ännu otaliga hinder i vägen för tankens organisation och utveckling. — Det är fortfarande och för det mesta våra lägre själskrafter som bestämmer vårt enskilda, sociala och politiska liv. Man behöver endast peka på världskriget för att bevisa detta!

En liten återblick på vad tanken hittills uträttat i den mänskliga utvecklingens historia ger dock ett säkert stöd för den förhoppningen, att tankens kamp för en mänsklig tillvaro till sist skall behålla segern. Människotanken har redan "i långt förflutna dar" modigt upptagit den hårda oavbrutna striden för sin frihet och rätt. Hon har gjort misstag på misstag och gått långa vägar vilse i sin strävan mot målet. Men under alla växlande vindar och stormar på livssegeln har tankens kompassnål, om även darrande under trycket och slitningarna mot avledande krafter, ständigt pekat åt ett och samma håll — mänsklighetens lyckostjärna!

Med tankens utveckling har män-

Fru Björkman-Broberg erinrade om förbudets verkningar i Amerika, där det nu gått så långt, att kokain och morfin allmänt får utgöra ersättning för de undanhållna spritdryckerna. Så länge inte det inom landet finns en säker grundval för en förbudslag blir en sådan av en helt motsatt verkan än den som åsyftats. Hade Amerika dröjt ännu några år tills att folket varit mera moget för förbudslagen skulle de helt säkert kommit att verka helt annorlunda.

Fru Anna Visborg betonade även nödvändigheten av att bakom ett lagstiftande i nykterhetsfrågan finns en enig folkmening.

Fru Ruth Gustafson manade kvinnorna söka ävägbringa ett lojalt samarbete inom partiet i denna fråga. Min personliga övertygelse, sade fru G., är att ett förbud nu, så länge vi leva under konsekvenserna av kristiden, skulle bli ytterst ödesdigert. Restriktionerna ha lett till att vanligt hederligt folk reagerat, så att de ta ut de fastställda kvantiteterna till det yttersta. När restriktionerna verka så, hur skulle då en förbudslag komma att verka? Hembränningen är redan nu ett varnande exempel.

Fru Agda Östlund trodde inte att det vore så lyckligt med att vid en folkromöstning rätta sig efter majoritet av två tredjedelar, men ville hon likväl tillstyrka att kvinnorna antoge partikongressens ståndpunkt.

Efter att ytterligare några talare

niskan blivit en förnuftig varelse, som kan uppgöra planer och finna ut medel till deras förverkligande. — Det första vapen, vilden tog i sin hand, stenen, varmed han sökte krossa sin fiende, var en tankens uppfinning; den första råa skinnpäl, varmed han sökte skydda sig mot väder och vind, kom direkt från tankens skraddarbord. — I vår egna nutida hushållning är tanken den avgörande faktorn. Vi kunna ej ens sopa våra golv och gator utan att tanken måste vara med i och leda spelet, lika litet som vi utan att rådfråga densamma kunna lagstifta i rättsliga, administrativa och andra frågor. I och genom tanken äger människan den gudagnista, som gör henne till skapare i smått.

Vad P. P. Waldenström en gång yttrade i en ungdomskrets till försvar för kyrkans treenighetslära, att den var så lämplig för våra fattningssätt, det har även sitt berättigande, då man talar om människoandens treenighet. Därigenom blir uppfattningen om oss själva, som jag tror, underlättad, vilket våra lärda psykologer icke torde hava något emot!

C. F. Numan,

haft ordet, fattade kongressen beslut i enlighet med centralstyrelsens förslag.

En motion från Värmlands distrikt om att den blivande förbundsstyrelsen borde få i uppdrag att igångsätta en intensiv agitations- och upplysningsverksamhet bland kvinnorna i nykterhetsfrågan, bifölls likaledes.

Motioner från Säffle, Ljungby och Ängelholms kvinnoklubbar behövdes ej ta avseende till, då de just berörde utformningen av partiprogrammets punkt 11.

Från Torshälla och Eskilstuna kvinnoklubbar förelägo vidare skrivelser, som yrkade på att kongressen hemställer till regeringen att en folkomröstning komme till stånd, så framt inte förbudsfrågan radikalt löses under denna riksdag.

Dessa skrivelser beslöt kongressen emellertid remittera till förbundsstyrelsen.

Förbundets organisationsformer.

Nästa fråga på dagordningen var huruvida distriktsorganisationsformen skulle bestå eller ej.

Förslag rörande detta spörsmål från Eskilstuna och Bofors klubbar hade centralstyrelsen sammanfört i en hemställan till kongressen:

att den blivande styrelsen gavs i uppdrag att utarbeta grundlinjer för distriktsverksamhet och administration samt verka för distrikts bildande inom de län, där förutsättningar för sådana finnas, då denna organisationsform erbjuder synnerligen stora förmåner för underlättande av organisationsarbetet och sammanhållningen mellan klubbarna. Förutsättningen för ett lyckligt resultat påpekades vara, att ledande krafter finnas att tillgå, som kan ordna distriktens verksamhet."

Förslaget vann kongressens sanktion.

På förslag av fru Nordgren företog kongressen en frivillig insamling för de i lockout varande arbetarna med ett resultat av 75 kr.

Med anledning av Ann-Margret Holmgrens 70-årsdag beslöt kongressen, på förslag av fru R. Gustafson, sända ett hälsningstelegram till den aktade pionären för den svenska kvinnorösträttsrörelsen.

Löner och arvoden.

Sedan kongressen tagit del av C. S:s förslag till stat för förbundet och godkänt detsamma, beslöts, enligt C. S:s förslag, följande löner och arvoden: till förbundets ordf. 60 kr. och till kassören 50 kr. i månaden; den övriga styrelsen 50 kronor om året till var och en. Till Morgonbris redaktör och expeditör bestämdes lönen till 75 kr. i månaden var.

Kongressen beslöt härtil att giva den blivande förbundsstyrelsen i uppdrag att så snart förbundets ekonomi eventuellt kunde medgiva det en löneförhöjning skulle göras.

Val av styrelse, revisorer och redaktör.

Efter detta beslut förrättades val av förbundsstyrelse, vilket resulterade i att fru Signe Vessman utsågs till ordförande och fröken Anna Svensson till kassör och Morgonbris expeditör. Övriga ledamöter blevo: fröken Anna Lindhagen, fruarna Ruth Gustafson, Agda Östlund, Amanda Frösell och Anna Johansson-Visborg; suppleanter fröken Larsson, fru Landfelt och fru Bergstrand.

Till revisorer utnämndes fruarna Elin Engström och Anna Johansson samt fröken Ståhlander.

Till redaktör för Morgonbris omvaldes fru Ruth Gustafson.

Då fru Anna Sterky, som sedan en hel del år tillbaka stått som centralstyrelsens ordförande, bestämt avböjt återval till styrelsen, men det på kongressen allmänt framkom en önskan om att i trots av detta på ett eller annat sätt söka kvarhålla denna beprövade och värderade kraft inom det aktiva arbetet, beslöt kongressen att utnämna fru Sterky som förbundets hedersledamot.

Redogörelse från Washingtonkonferensen.

Doktor Alma Sundquist gav härefter i en intressant redogörelse för den första internationella arbetarskonferensen i Washington, vid vilken d:r Sundquist var närvarande som ombud för de svenska soc.-dem. kvinnorna.

Efter det med synnerligen stort intresse åhörda föredraget framförde fru Sterky å uppdragsgivarnas vägnar ett tack till de svenska konferensombuden för deras goda insats i konferensförhandlingarna.

Fröken Anna Lindhagen gav ytterligare uttryck härför för att sedan i samband därmed betona nödvändigheten av att de svenska socialdemokratiska kvinnorna allt mera söka vinna kontakt med kvinnliga meningsfränder i andra länder. Tal. uttalade till sist sin misstro till lämpligheten av schablonmässigt lagstiftande för alla länder.

I detta yttrande instämde även d:r Sundqvist och manade de svenska kvinnorna att inte ge sig för denna internationella likformighet, allra helst som den vanligtvis oftast tillämpas då det gäller kvinnorna.

Arbetarekvinnorna och husmodersföreningarna.

Med anledning av en från Spånga klubb inkommen motion om hur förbundet borde ställa sig till husmodersföreningarna, upptogs denna fråga till behandling.

Fru Bergstrand, Spånga, ansåg att dessa sammanslutningar tillkommit från högerhåll och att döma av vad de hittills presterat visat sig ej kunna tillvarata arbetarehustrurnas intressen, utan sökte Husmödrarnas riksförbund i stället synbarligen motarbeta den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Fröken Hanna Grönwall belyste likaledes genom exempel att den ifrågavarande organisationen stod tämligen främmande för arbetarhemmens möjligheter och behov. I en förening hade ett föredrag hållits, vari framhållits att minimum för storleken av en familjs bostad bör vara fem rum och kök, vilket även arbetarna nu ha löner tillräckliga för att kunna bestå sig med. Detta belyser ju klart nog den basis på vilken föreningarna äro lagda. I fråga om gemensamma uppköp inom föreningar hänvisade fröken G. till att arbetarhemmen redan ha sina kooperativa företag, som väl fylla en sådan uppgift. Anförandet slöts med en hemställan att kongressen gjorde ett uttalande mot att riksförbundet erhöi statsunderstöd.

Fru Larsson, Sundsvall, ansåg emellertid att man här dömde väl förhastat — innan man haft tillfälle att ta del av hur saken ifråga egentligen fungerade. På tal:s hemort hade husmodersföreningen bl. a. anordnat mycket goda och billiga sömnadskurser. Liknande företag vore visst inte att förkasta. För mig, slutade fru L., ligger hemmets angelägenheter närmare än den aggressiva politiken.

Fru Ruth Gustafson såg i denna husmodersorganisation en strävan att frändraga den socialdemokratiska kvinnorörelsen dess bästa krafter. Själv hade tal. tagit avstånd, då det konstaterades att riksförbundets ledarinnor voro nog förmättna att i sitt statförslag räkna med ett statsanslag på 30,000 kr. Det var då vi socialdemokratiska kvinnor ställde upp oss som opponenter med kravet på att denna organisation liksom alla andra först borde visa vad den dugde till. Vad som ytterligare bidrog till reservationen var förslaget om att riksförbundet skulle upprätta ett slags socialt departement, dit utlåtanden och förslag från såväl regeringen, riksdagen och socialstyrelsen skulle behandlas — alltså en farlig myndighet över kvinnorna.

Hur demokratin än kanske kommer att nivellera vissa ting, så kommer hemmets individualitet likväl alltid att bevaras.

Visst kan ett samarbete om arbetsbesparande metoder vara att förorda, men då skall det bli på ett sådant sätt, att arbetsresultaten inte bli till gagn för enbart en liten viss kategori utan av allmän betydelse.

Fru Nordgren, Trälleborg, trodde husmodersföreningarna, redan från början vara dömda att misslyckas i sitt nämnda syfte att ena husmödrar från skilda kategorier. Än är klyftan emellan dessa alltför stor. Vederbörande måste allt möta upp i mer än ett avseende för att kunna räcka varandra handen.

Efter debattens avslutande antog kongressen följande uttalande:

"Det är och bör vara de socialdemokratiska kvinnornas plikt att främst arbeta för egna organisationers utveckling och framgång.

Kongressen vill även på det bestämdaste uttala sig emot att riksdag eller regering till Sverges husmodersföreningars riksförbund beviljar ett av detta förbunds styrelse begärt statsanslag på 20,000 kr."

Då kongressen just nu fick ett lika så oväntat som kärkommet besök av

partiets ordf., redaktör Branting, avbröts förhandlingarna.

Red. Branting mottogs med de mest talande uttryck av aktning och sympati. Härför svarade hr Branting med följande ord:

Jag vill inte låta denna kongress passera utan att åtminstone för ett ögonblick ha besökt den.

Kongressen ger ett starkt intryck av hur den socialdemokratiska kvinnorörelsen växt fram, ett konstaterande som är för mig synnerligen glädjande. Jag har sett hur dess pionärer länge ensamt fått bära upp arbetet. Inom partistyrelsen känna vi väl till de svårigheter, som mött vid samlandet av arbetarklassens kvinnor — att här varit ett hårdplöjt fält.

Men bara anblicken av denna kongress visar, att tiderna väsentligt förändrats. Den med de senare årens omvälvningar ute i Europa framkomna författningsreformen av år 1918 har redan börjat sätta sina spår inom kvinnornas leder.

Jag vill uttrycka en uppriktig lyckönskan till det arbete, som här utföres, i förhoppning om att detta arbete för framtiden skall vidgas och fördjupas. Detta behöves. Just den er-nådda likställigheten mellan män och kvinnor vittnar om, att vi gå en ny tid till mötes och att socialdemokraternas insats i denna nya tid från kvinnornas sida måste göras med mesta möjliga insikt och ansvar.

Jag är förvissad om att de kvinnor, som hittills så aktningvärt lett organisationen bland arbetarkvinnorna, med de nytillkomna krafterna skola kunna hålla rörelsen tätt tillsammans.

Särskilt tror jag det behöves en stor upplysningsverksamhet.

Vårt Sverge, som skall byggas upp nu, måste byggas upp av både män och kvinnor. Det skulle bli en stor lucka i detta arbete, om man här endast skulle ha att räkna med manliga arbetare.

Kongressens tack för denna uppmuntran och sympati, som red. Brantings ord givit uttryck, frambars av fru Sterky.

Våra kvinnors stora glädje är just, yttrade fru S., att vi nu se att män och kvinnor med förståelse kunna gå varandra till mötes. Vi ha mötts i detta vårt behov av att söka rikta oss själva och därmed stärka vårt parti och vår sak. Och skola arbetarklassens män och kvinnor nå sitt mål, så måste de stå eniga sida vid sida.

Som bekräftelse på fru Sterkys ord utbringade kongressen ett leve för red. Branting.

Härefter höll riksdagsman Arthur Engberg ett föredrag, vari klart och instruktivt belystes socialiseringsproblemet.

Efter detta föredrag redogjorde statssekreterare Rickard Sandler för kommunalskattereformen. Båda föredragen hade att påräkna det livligaste intresse.

Kommunala och sociala frågor.

Med anledning av en motion från Värmlands kvinnodistrikts styrelse om upprättandet av småbarnbespisning enade sig kongressen om förklaringen att dylika institutioner voro att betrakta som kristidsföreteelser och motionen således inte föranleda till någon åtgärd.

Vidare framkom från fru Nordgren ett förslag om att förbundsstyrelsen skulle beakta den från Malmö arbetarkommun till partikongressen inkomna motionen om avvägbringandet av statlig kontroll över priserna på jordbruksprodukter och övriga livsmedel samt nödvändiga förbrukningsartiklar och att söka få fram åtgärder till förebyggande av prisernas stegring utöver vad produktionskostnader och en dräglig existens för producenter och mellanhänder kräva.

Förslaget bifölls.

Från Arvika kvinnoklubb förelåg en motion om åtgärder från statens sida för upprättande av vilohem för mödrar från arbetarklassens hem. Kongressen antog följande uttalande:

Att mödrarnas ställning i de fattiga barnrika familjerna ofta är betungande är otvivelaktigt, ävensom att hjälp kan vara behövlig från samhällets sida. Men att nu resa kravet på statligt ekonomiskt bidrag till obemedlade mödrar, eller upprättande av mödrahem såsom i motionen åsyftas, torde säkerligen f. n. vara lönlöst.

Kongressen anser, att först bör de mest hjälplösa mödrarna, nämligen änkor, skyddas genom statens försorg vid antagande av en lag om pension för änkers och änkingars barn, och moderskapsförsäkringsfrågan lösas innan andra krav böra ställas till staten ifråga om skydd och hjälp för behövande mödrar.

C. S. anser därför att motionen i vad som rör denna sak icke nu kan till någon åtgärd föranleda. Anskaffande av vilohem för mödrar är en fråga av stor vikt, som dock bäst bör kunna lösas genom kommunala eller kooperativa åtgärder och som kvinnorna böra arbeta för inom de samhällen där möjligheter finnas att realisera saken.

Ett uttalande om pension för änkers barn.

I fråga om pension för änkers barn gjordes på förslag från C. S. följande uttalande:

Vid 1919 års riksdag väcktes motion angående utredning ifråga om pension genom staten för obemedlade änkers barn, vilken motion vid årets riksdag upprepats.

Kongressen uttalar sin stora tillfredsställelse över att denna behjärtansvärda sak äntligen tagits upp till behandling i riksdagen.

Hänsynen till de obemedlade änkers bekymmersamma ställning nödvändiggör dock, att utredningen snarast slutföres så att resultatet, en lag som säkrar änkers barn ekonomiskt stöd genom staten, snarast måtte bli verklighet.

Nästa kongress.

Förbundets nästa kongress beslöts att hållas i anslutning till nästa ordinarie partikongress och helst omedelbart före densamma.

Kongressens avslutning.

Efter förhandlingarnas slut fick kongressen en mycket stämningsfull avslutning, i det att kongressen ägnade fru Anna Sterky sin tacksamma hyllning i form av en vacker blomstergård.

Fru Sterky tackade djupt rörd och uttryckte sin önskan om framgång för det nybildade förbundet.

Förbundets ordförande fru Signe Vessman gav en kort resumé över kongressens förhandlingar och förklarade kongressen avslutad, varefter utbringades ett fyrfaldigt leve för såväl arbetarörelsen som det nybildade kvinnoförbundet.

Hälsningar till kongressen.

Till kongressen inkommo följande telegram:

Ljusne-Åla soc.-dem. kvinnoklubb, samlad till möte, hälsar med glädje kongressen i förhoppning om ett gott arbete.

Med kamrathälsning

Styrelsen.

Sandvikens soc.-dem. kvinnoklubb sänder kongressen lyckönskan till framgångsrikt arbete.

Med känsla att kongressförhandlingarna bli förda till allas vårt bästa önska vi eder lycka i edert ansvarsfulla arbete.

Med kamrathälsning:

Karlskoga soc.-dem. kvinnoklubb.

I förväntan på gott resultat av kongressens förhandlingar.

Med kamrathälsning

För Sölvesborgs kvinnoklubb:

Lotten Stendahl.

En hälsning från de finska kvinnorna.

Centralstyrelsen hade utsänt en inbjudan till de finska socialdemokratiska kvinnorna, då dessa vid sina konferensen ihågkommit de svenska kvinnorna. Som svar på inbjudan inkom följande skrivelse:

Med tack för eder inbjudan till kongressen den 16—18 febr., beklaga vi att vi inte till följd av pass- och andra svårigheter äro i tillfälle att sända representanter till Eder kongress. Det är desto omöjligare som Edert brev kom oss tillhanda först söndagen den 8 febr. (en månad sedan det avsänts). Vi äro således tvungna att endast på detta sätt frambära vår lyckönskan till Eder kongress samt önska att dess arbete blir fruktbart och nyttigt på socialdemokratins sadesfält samt att kongressens beslut blir i sin mån goda bidrag till den arbetande klassens höjande.

Leve den internationella arbetarörelsen!

Med partihälsning

Finlands soc.-dem. kvinnoförbunds styrelse:

Elin Fagerholm.

Ordf.

Hilda Seppälä.

Sekr.

Påtänkta reformer inom pensionsförsäkringen.

Vid ett för någon tid sedan anordnat sammanträde mellan pensionsstyrelsen och pensionsrådets ledamöter samt riksdagen tillhörande pensionsnämndsordförande och ombud lämnade pensionsstyrelsens chef, generaldirektör av Jochnick, några upplysningar angående de reformer av pensionsförsäkringen, som äro under utarbetande inom pensionsstyrelsen.

De reformer, som pensionsstyrelsen nu tänkt sig att i första hand föreslå, avse att söka genomföra dels en åtminstone någotsånär behjälplig avpassning efter det sannolika framtida penningvärdet, dels vissa förändringar i grunderna för 1913 års lagstiftning, som den praktiska erfarenheten visat vägen till. Av ekonomiska skäl måste emellertid dessa förbättringar avse endast de personer, vilka efter den tidpunkt, då de nya bestämmelserna skola tillämpas, bliva invalider och pensionsberättigade. Största delen av de nuvarande pensionärerna hava emellertid redan erhållit avsevärda förbättringar i sina förmåner, vilket ju icke utesluter önskvärdheten att kunna inbegripa även dem i det nya förslaget, om sådant överhuvud vore ekonomiskt möjligt, vilket emellertid lär vara uteslutet.

Till förstnämnda grupp av reformer höra en förhöjning av pensionstilläggen och pensionsavgifterna för att därmed kunna åstadkomma pensioner, som bliva avpassade efter de högre levnadskostnader, med vilka man för framtiden måste räkna. De siffror, vid vilka man hittills stannat, torde komma att innebära ungefär en fördubbling av de nuvarande pensionstilläggen, något högre på dyrare levnadsplatser. Vad pensionsavgifterna angår avser det förslag, som föreligger, en förhöjning av den nuvarande grundavgiften från 3 kr. till 8 kr. samt en tilläggsavgift för årsinkomst över 900 kr., som stiger med inkomsten intill en årsinkomst av cirka 5,000 kr. Tilläggsavgiften när nu, som bekant, sin slutsiffra redan vid 1,200 kronors inkomst. Till denna del av förslaget kan emellertid slutlig ställning tagas först, när man kunnat bilda sig ett omdöme om de avgifter till sjukförsäkringen, som komma att föreslås av regeringen. Man måste givetvis taga nödig hänsyn till att dessa båda avgifter tillsammans icke komma att innebära en alltför betungande utgift för befolkningen.

Huru vittgående pensionsförsäkringens ekonomiska problem i själva verket äro, torde bäst framgå av det förhållandet, att förenämnda, ganska anspråkslöst avvägda förhöjning av de framtida pensionstilläggen, vilken icke

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb.

på långt när motsvarar den nuvarande höjningen i levnadskostnaderna, beräknas medföra en ökad kostnad för staten av cirka 2.8 miljoner kronor under första året, vilken kostnad därefter till en början stiger med 3 å 4 miljoner kr. om året. Efter 8 å 10 års förlopp minskas den årliga stegringen, så att kostnadsökningen efter cirka 30 år i jämviktsläge kan beräknas uppgå till cirka 55 miljoner kronor om året.

Beträffande åter förändringar i de mera tekniska grunderna för 1913 års lagstiftning ämnar man i första hand söka råda bot för följande missförhållanden: de nuvarande pensionstilläggen alltför vaga avpassning efter de olika levnadskostnaderna på olika platser; otillräckligheten av de nuvarande avgiftspensionerna för dem, som bliva invalider vid tidig ålder, samt den otillfredsställande anordningen med kvinnornas avgiftsbetalning och pensioner. Förstnämnda fråga hoppas man kunna lösa genom att föreslå, att olika stora pensionstillägg fastställas för de olika dyrortsgrupper, till vilka samtliga orter i riket skola hänföras enligt de nyligen tillkomna bestämmelserna för avdrag från beskattningsbar inkomst. För lösning av de båda senare synnerligen svårlösta frågorna äro olika alternativ utarbetade, till vilka pensionsstyrelsen ännu icke tagit slutlig ståndpunkt.

Utsträckt rösträtt åt Englands kvinnor.

Engelska regeringen har beslutat föreslå parlamentet, att kvinnor skola medgivas rösträtt enligt samma grunder som männen. Under det kvinnorna hittills haft rösträtt först vid 30 års ålder, tillerkännas de enligt det nya förslaget rösträtt redan vid 21 års ålder. Valmanskären ökas på så sätt med fem miljoner och de kvinnliga väljarna befinna sig i majoritet.

Kvinnors tillträde till statstjänst.

Regeringen har nu framlagt en proposition, däri föreslås att de för närvarande i grundlagen förekommande hindren för kvinnas tillträde till statsämbeten måtte avlägnas. Härigenom skulle kvinna kunna bli statsråd, justitiekansler, justitieråd och regeringsråd, socialattaché och erhålla kanslibefattningar. För kvinnors tillträde till prästerliga ämbeten erfordras särskild lagstiftning.

Ärendet är föredraget i konseljen av förre justitieministern Löfgren. I sitt anförande till statsrådsprotokollet påpekade han att det var till statens egen obestridliga fördel att grundlagens bud om förtjänst och skicklighet blir den i princip enda befodringsgrunden till statens ämbeten. Först därigenom blir vägen fullständigt fri för den dugliga att göra insatser i samhällsarbetet och att vinna det inflytande i detsamma, vilket motsvarar hans duglighet. Särskilt underströks att då statsmakterna tillåtit kvinna att på samma grunder som män vid skolor, och universitet avlägga högre examina, det ligger en djup orättvisa i att förmena henne att i fri tävlan med mannen göra sina kunskaper fruktbringande i statens tjänst, vilket nu sker genom att hon hindras att erhålla ämbete, som hon på grund av kunskaper och skicklighet skulle kunna förvalta bättre än annan.

Ändring i allmänna pensionsförsäkringen.

Regeringen föreslår följande ändring i lagen om allmän pensionsförsäkring: beloppet av den pensionsavgift som skall av avgiftspflichtig erläggas utgör för varje år 3 kr. Därutöver erlägges av den som under nästföregående år åtnjutit inkomst av minst 600 kr., om inkomsten ej uppgår till 800 kr., 22 kr., om inkomsten uppgår till 800, men ej till 1,200 kr., 5 kr., och om inkomsten uppgår till 1,200 kr. eller mera, 10 kr.

Den internationella kvinnorösträttskongressen.

Den internationella kvinnorösträttsalliansens styrelse uppmanar härmed de till alliansen anslutna 26 nationella föreningarna att sända delegerade till den åttonde internationella kongressen, som samlas i Genève, Schweiz, 2—8 maj 1920.

En särskild inbjudan att sända officiella delegerade riktar till alla världens regeringar. Nationella föreningar som sympatisera med vår rörelse inbjudas sända ombud. Särskilt inbjudna delegerade väntas också från Birma, Indien, Japan, Kina och holländska Ostindien. Enskilda personer, vilken ras eller trosbekännelse de än tillhöra, som tro på kvinnans-medborgarens rätt att med röstsedeln skydda sina intressen i samhället, inbjudas att vara närvarande.

Sedan den sista kongressen, som hölls i Budapest 1913, har det största av alla världskrig förött jorden. Ur dess grymhet och hemska skådespel ha många nationers kvinnor erhållit politisk frihet. De senaste sju åren ha vi upplevat segrar för kvinnorösträtten i ej mindre än sexton länder. I Belgien, Böhmen, Brittiska Öst-Afrika, Danmark, Holland, Island, Jamaica, Kanada, Polen, Rhodesia, Ryssland, Storbritannien och Irland, Sverge, Tyskland, Ungern och Österrike ha kvinnorna fått rösträtt helt eller delvis och i Amerikas Förenta stater ha Arizona, Arkansas, Michigan, Nevada, New York, Oklahoma, Syd-Dakota och Texas lagts till de stater, som givit kvinnorna full rösträtt; förslaget om federal rösträtt har gått igenom i kongressens båda hus och ratificerats av 22 av de erforderliga 36 staterna.

Denna rättvisans triumf är säkerligen ett av världskrigets mest påtagliga och bestående resultat. Bland kvinnorna råder allmänt beklagande av att deras politiska frihet uppnåtts genom andras lidanden, men de glädja sig dock åt att den vunnits. Ingen kraft skall mera slösas bort på strävandena att skaffa kvinnorna medborgarrätt och medborgaransvar. Försedda med nya rättigheter och ny makt äro de fria att vända sina hjärtan och sitt arbete till samhällslivets stora problem.

* * *

Regeringen har bemyndigat fröken Anna Whitlock att vara Sverges ombud vid den internationella kvinnorösträttskongressen i Genève.

Klubbstyrelser!

Alla skrivelser till förbundet skola adresseras till fru Signe Vessman, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Se annonsen å sista sidan!

Agda Östlund.

50 år den 3 april.

Ären gå och under dagskampen akta vi föga därpå. Men ibland griper oss något, framför vilket vi nödgas stanna ett ögonblick.

Även vår kvinnorörelse har kämpat så länge, att därinom fylkas veteraner. De flesta ha dock hitintills varit mest kända lokalt och varje plats har efter bästa vilja och förmåga ihågkommit dem.

Agda Östlund har även kommit i tur att fylla 50 år och infaller bemerkelse-dagen den 3 april.

I många år har Agda Östlund verkat ibland oss. Då den som skriver dessa rader för cirka 16 år sedan för första gången såg henne, var det som ordf. för Stockholms Allm. Kvinnoklubb. Arbetarekvinnornas intressen är det också, som i hela hennes verksamhet legat henne närmast om hjärtat och därvid särskilt arbetarehustrurnas, och i den socialdemokratiska kvinnorörelsens arbete har hon funnit ett medel till deras frigörelse.

Hemmen och barnen äro mäktiga faktorer i kvinnornas liv och allt som ligger i vägen för dess harmoniska utveckling har i Agda Östlund haft en energisk vedersakare. Hit hör för henne i främsta rummet spritbruket. Det är också inom nykterhetsrörelsen som Agda Östlund börjat sin offentliga bana och därinom nedlagt ett gediget arbete och torde hon redan för en cirka 20—25 år sedan varit en av goodtemplareordens mest kända kvinnor här i landet.

Sina mest uppmärksammade föredrag torde utan tvivel vara dem hon hållit i kvinnornas rösträttsfråga. De

som hörde henne vid det stora rösträttsmötet i maj 1917 i Stockholm glömma icke gärna hennes insats för denna frågas lösning. Det var arbetarehustrun, som själv tvättar sitt linne, skurar sitt golv, lagar sin mans skjortor, som hade i rikt mått fått erfara kristidssvårigheterna, som talade, men inte ödmjukt, sentimentalt eller hätskt, utan klart, varmt och stolt.

Agda Östlund tänker mycket och hennes föredrag verka alltid väl genomtänkta och intelligenta, ävensom det hon skriver. Ibland har man också nästan tyckt det varit orätt att ha henne så starkt bunden i en mängd smått organisationsarbete, som förhindrat hennes utveckling åt håll, vilket törhända legat mer för hennes sinne.

I den styrelse, som företrätt den socialdemokratiska kvinnorörelsen utöver hela landet, har hon setat sedan 1908 och innehaft under olika perioder dels ordf.- och dels korresp. sekreterareposten. En mängd agitationsplaner har hon ordnat upp under dessa år, ävensom själv företagit många agitations-turnéer ute i landet.

Förstående och kamratlig, som hon är, veta vi att hon förskaffat sig många vänner ute i bygderna, som säkert alla ägna henne varma tankar och förena sig med oss i en hjärtlig hyllning för henne på 50-årsdagen.

Signe V—n.

Ny arbetarsångbok.

Tidens förlag har i dagarna utgivit en ny arbetarsångbok, som vi på det livligaste vilja anbefalla.

Partiets gamla välkända "Socialistisk sångbok" har sedan en tid varit slutsåld från förlaget. När därför en ny arbetarsångbok måste utgivas, har det gällt att få en sångbok, som på ett mångsidigare sätt än den äldre kunde ge omväxling åt sångvalet på våra föreningsmöten och fester.

I den nya sångboken, vars titel är *Tidens sångbok*, har därför vid sidan av de gamla välkända arbetarsångerna såsom *Marseljäsen*, *Arbetets söner*, *Internationalen*, *Socialisternas marsch*, *Ungdomsmarschen* m. fl. medtagits sånger av K. G. Ossian Nilsson, Ture Nerman, Einar Svedberg m. fl. Dessutom innehåller boken en del pigga vandrings- och gånglåtar, ett par *Bellmanssånger* och några vackra folkvisor. De flesta sångerna äro försedda med noter, varigenom inövandat av de nya, mindre kända melodierna i hög grad underlättas. Priset är endast 1 krona för den lätta utstyrd boken.

Varje arbetarekommun, ungdoms- och kvinnoklubb bör taga hem *Tidens sångbok* för sina möten.

Proletärbarnen.

Smedens Nils leder tåget, som nu kommer i en lång kedja ringlande in genom porten. Högt ljuder hans anförandestämman: "där i sång vi gå fram och där vi storma fram i strid". Lilla Greta torkar snoren av näsan på sin trasiga kappärm och faller sedan in i refrängen på sin ännu ej renlärda svenska: "vi ha sol, vi ha sång, vi ha segertro med oss".

Så ser jag dem nästan dagligen marschera sina promenader — än på den ena gatan, än på den andra, de små tofflorna slå takten till melodierna mot gatstenarna, som eka i takt med sången, och sångerna, ja de äro våra vanliga enkla arbetarsånger. Inte skolsångerna, inte någon inlärd liten bit från kamraterna i skolan, nej det är våra egna proletärsånger, som ljuda i gatornas hörn, varhelst jag möter de små trupperna. — Deras ögon lysa, deras kinder glöda av marschens ansträngningar och emot mig från dessa tindrande barnaögon fångar jag en glimt av den nya tidens ande. Som ett spirande frö har den växt in i barnahjärtat. Det är framtidens män och kvinnor, jag ser framför mig varje gång deras taktfasta steg och deras friska barnaröster klinga utanför mina fönster.

Och jag minnes mig själv som barn, aldrig minns jag att denna entusiastiska sångmarsch lektes under tonerna av socialistsångerna, nej en socialistunge ansågs på den tiden som ett samhällsvidunder av såväl skol- som klasskamrater. Ack, hur rädd var man ej för att på minsta sätt antyda att man var anhängare av den läran, av fruktan för kamraternas spott och spe. Allt det där stod så levande framför mig i dag, när jag såg det lilla tåget av proletärbarn rakryggade och käcka ringla in genom porten.

Det är tidens egen bärande frukt, som i dessa deras lekar lyser oss till mötes. Den har utvecklats även hos det uppväxande släktet i styrka och skönhet, i mod och självtillit, långt utöver vad vi vågat drömma om i arbetarrörelsens barndom. Och i dag, när jag hörde smedens Nils äska tystnad, då truppen stod samlad inne på gården för att sedan utbryta i ett fyrfaldigt "hurra" för sagostunden under livlig anslutning av de andra, då rycktes jag med av glädjen och hoppet, som strålade ut från den samlade barnskaran — och med ens slog mig sanningens klara sken: "De äro framtidssläktet, de som skola erövra guds rike på jorden — och bygga framtidens land i kärlek och tro. Och jag önskade att jag vore barn igen — en av dem som går lyckan till mötes — att min egen fattiga barndom hade varit fylld av samma segervisshet."

Maja Björkman-Broberg.

Kommissionärer!

Morgonbris' expeditions adress: Fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö.

Alla penningförsändelser och rekvisitioner skola sändas dit.

Anna Lindhagen.

50 år den 7 april.

Anna Lindhagen är en eldsjäl, som famnar så mycket, men famlar ej i luften. Nej, verklighetssinne äger hon i hög grad och för de endast stora ordens människor har hon ett subliment förakt. Allt vill hon skall mogna ut i något positivt, så att det kommer människorna till godo. Därav hennes okuvliga energi, när det gäller att praktiskt verkställa det hon omfattar.

Det är mycket, som strömmar till en, när man stannar inför Anna Lindhagen.

Kvinnorösträtten, koloniträdgårdsrörelsen, stadsfullmäktige, nattarbetsfrågan, änkepenioneringen m. fl. sociala kvinnofrågor. I tacksamt minne hava vi hennes arbete för de nu gällande barnlagarna och att hon följer dess verkningar och icke kommer att slå sig till ro med vad som blivit, det veta vi. Barnen och mödrarnas rätt hava en god vaktarinna hos henne.

Som barnavårdsinspektör vid Stockholms stads utackorderingsbyrå får Anna Lindhagen rika tillfällen att komma i kontakt med förhållanden, som röra mödrar och barn och fostermödrarnas så ofta uppoffrande arbete har i henne en rättvis bedömare.

Anna Lindhagen är även barnavårdsman.

Sedan 1911 hade hon varit med i den styrelse, som soc.-dem. kvinnokongressen valt och är nu med i förbundsstyrelsen. Morgonbris redigerade hon med eller utan hjälp i 6 år. Ständigt uppmärksam på vad som rör sig inom den socialistiska världen i de stora länderna har hon som vår int. korresp. sekr. uppehållit även under denna svåra tid en hel del för oss gagnliga förbindel-

ser med andra länders socialistiska kvinnor.

Belgien, ringer det i öronen. Belgien, det lilla landet, det stora lidandets land. Vårt samvete har Anna Lindhagen varit för det landet, stundom böjd, och frysande av den omätliga smärtan, men brinnande i anden för att bringa hjälp.

Hennes rättsbegrepp äro djupa och inför olyckan känner hon starkt, men sentimental är hon icke. Med sitt temperamentsfulla och impulsiva väsen verkar hon ständigt förnyande. Det är ingen söndagsfrid kring Anna Lindhagen, men helg och helgdagsstämning kan hon giva som få. De etiska problemen gripa henne djupt liksom de estetiska värdena.

Ännu lär det finnas kvar i en stad i Sverge den gamla seden med väktaren, som från kyrktornet under nattens timmar ropar ut: "Gud bevara vår stad" etc.

Anna Lindhagen! Du är Stockholms stads goda väktare, inte nattens, utan dagens, med seende ögon och kännande sinnen ropar du ut ditt bevara, skona, vårda, låt ej skövlarehanden gå fram. I allesammans, som makten hava, varen seende, varen kännande för vår stads skönhet, trampa ej ned dess skönhetsvärden. Du har väckt oss i mycket, vi börja nu mer än någonsin förstå dig och se ditt verk. Det klarnar omkring dig.

På din 50-årsdag den 7 april bringa landets arbetarekvinnor dig sin hyllning.

Signe V—n.

A. B. F:s anslag till studiecirkelarna utgår från 1 april efter nya bestämmelser.

För att ekonomiskt underlätta studiecirkelarnas bokförvärv lämnar A. B. F. sina cirkular anslag till bokinköp. Fr. o. m. nästa arbetsår kommer detta anslag att utgå efter andra grunder än förut. Enligt de nya bestämmelserna kommer anslaget att utgå med 20 % å det belopp, som cirkel eller bibliotek insänder till centralbyrån för bokinköp. Dessutom erhåller den första cirkeln på varje plats 15 kr. i startpengar om för dess inköp minst lika stort belopp insändes. Då anslagen utgå i form av böcker skall vid rekvisition även rekvireras för anslaget. Å böckerna erhålles dessutom i regel 20 % rabatt å bokhandelspriset.

Cirkularna uppmanas göra sina rekvisitioner redan på våren för att vara säkra på att ha böckerna vid arbetets återupptagande på hösten.

Hembiträdenas rättsliga ställning.

Stockholms Hembiträdesförening hade den 18 mars anordnat ett offentligt upplysnings- och diskussionsmöte i K. F. U. K. över ovanstående ämne. Föredragshållare var föreståndaren för Stockholms stads rättshjälpskontor, advokat A. Silov.

Talaren påvisade de nuvarande ansvarslösa förhållanden, som nu äro rådande mellan hembiträden och deras arbetsgivare och hur svårt det är att på juridisk väg vinna rättvisa i mellan dem uppkommande tvister, då man ju många gånger har svårt att skaffa bevis i en tvist blir det ju den mindre motståndskraftige, nämligen arbetstägaren, som får sitta emellan. Den gamla legostadgan kan ej tillämpas på de s. k. fria avtal, som numera äro rådande och vanliga. För att dessa avtal skola äga något verkligt värde, är det nödvändigt att de få en fastare form än nu är fallet. Genom organisation av såväl hembiträden som deras arbetsgivare skulle även dem emellan kollektivavtal med fördel kunna användas.

Föredraget mottogs med livligt bifall av den till sista plats fullsatta lokalen och antogs enhälligt följande resolution:

Hembiträden i Stockholm, samlade till möte, ha förenat sig om att göra följande uttalande:

Frånvaron av särskilda bestämmelser, som reglera det s. k. fria tjänsteförhållandet mellan hembiträden och deras arbetsgivare, har förvisso ej minst på senare tiden givit sig tillkänna på ett sätt, som medfört olägenheter för såväl arbetsgivare som arbetstägare. Från vissa håll hava fördenskull röster höjts för lämpligheten av att genom särskild lagstiftning söka råda bot på nämnda missförhållanden.

Vi vilja emellertid såsom vår bestämda mening uttala, att tiden ännu ej kan anses vara inne för genomförande av en lagstiftning på ifrågavarande område. Den sociala förskjutning inom samhället, som för närvarande pågår, har nämligen ännu ej vunnit en sådan stadga, att vi kunna förvänta, att våra rättmätiga krav och intressen skulle komma att bliva tillbörligen beaktade.

Det bör även erinras därom, att huru tillfredsställande en dylik lagstiftning än bleve, densamma särskilt med hänsyn till skyddandet av våra intressen likväl måste antagas bliva av endast föga värde, så länge som vårt samhälle saknar domstolsorgan så inrättade och med sådana kvalifikationer, att slitandet av på ifrågavarande område uppkommande tvister kan av oss med full tillförsikt anföras åt desamma.

Vi hålla fördenskull före, att under nuvarande förhållanden den lämpligaste lösningen av förevarande fråga är att vinna på samma väg, som med framgång använts inom andra

Kooperativa Förbundet 1919.

En del preliminära upplysningar angående Kooperativa förbundets utveckling under 1919 föreligga nu. Av alla tecken att döma har det gångna året varit utomordentligt gott för konsumentkooperationens centralorganisation. Den sammanlagda varuförmedlingen har uppgått till 69,149,626 kr. Gentemot 1918 innebär detta en ökning med icke mindre än 41,441,567 kr. eller 149.5 %.

Nyanslutningen av föreningar har varit osedvanligt stor. Under 1919 hava alltså 103 konsumtionsföreningar med ett inbetalt insatskapital av 1,165,000 kr. och 15,109 medlemmar erhållit medlemsskap i förbundet. Av dessa föreningar äro 85 med sammanlagt 11,900 medlemmar och ett insatskapital av 984,000 kr. bildade under 1919, medan de övriga utgöras av sådana föreningar, som varit i verksamhet flera år, ehuru de först nu uppfyllt villkoren för anslutning till centralorganisationen.

Kooperativa förbundets sparkassa, vilken mottager insättningar endast från anslutna föreningar och deras medlemmar, har under 1919 utvecklats sig mycket tillfredsställande. Insättningarnas behållning, som vid årets början uppgick till 7,209,447 kr., var vid årets slut 9,203,931 kr., således en ökning med nära 2 miljoner. Antalet insättare har under samma tid vuxit från 19,438 till 22,143.

En ny bokförteckning

för studiecirkel och folkbibliotek är under utgivning. Liksom föregående upplagor av denna bokförteckning utgives den av lektor Oscar Olsson. Då den nya bokförteckningen blir större än den föregående kommer priset att bli kr. 2: 75.

För att bereda möjlighet för alla A. B. F:s studiecirkel att förvärva den nya bokförteckningen kommer A. B. F. att tillhandahålla cirkelarna densamma till nedsatt pris. Således erhåller nya cirkel förteckningen för kr. 1: 50 och de gamla cirkelarna för kr. 2: —. Detta erbjudande gäller dock endast ett exemplar till varje studiecirkel. Rekvisitioner ställas till A. B. F:s centralbyrå, Brunnsvik, Sörvik.

arbetsområden, nämligen genom bildandet av fasta fackliga organisationer bland arbetstägare och arbetsgivare samt upprättande dem emellan av kollektivavtal. Härigenom kan på ett med hänsyn till den pågående samhällsutvecklingen betydligt smidigare sätt än genom särskild lagstiftning båda parternas intressen bliva tillvaratagna. Den reglering av arbetsförhållandena inom yrket, som genom ett dylikt kollektivavtal kan ske, kan förväntas medföra ett bättre sakernas tillstånd, ej blott beträffande organisationernas egna medlemmar, utan torde kollektivavtalet såsom ett uttryck för den inom hithörande område gängse rättsuppfattningen komma att sträcka sina verkningar långt därutöver." H. G.

Hemmet, skolan och samhället.

Stockholms socialdemokratiska kvinnoklubbar och Centralförbundet för socialt arbete har under febr.—mars hållit en föreläsningsserie i skol- och uppfostringsfrågor i Folkets Hus B-sal. Föreläsningarna, som gemensamt kallades Hemmet, skolan och samhället, voro besökta till många gånger olidlig trängsel av föräldrar och lärare och blevo mottagna med stort intresse. Därom vittnade de efterföljande diskussionerna, som gävo uttryck för ansvar inför uppfostringsfrågorna och glädje och sympati för folkskolans framsteg.

De frågor, som avhandlades i denna serie, återge vi härmed efter dess program:

Uppfostringsproblemets nuvarande läge, fil. d:r Karl Nordlund; Om barnens uppfostran ur medicinsk synpunkt, med. d:r Gösta Grund; Om barnens uppfostran närmast före skolåldern, föreståndarinnan för Fröbelinstitutet i Norrköping fröken Ellen Moberg; Om samverkan mellan hem och skola, folkskollärarinnan Olga Asplund; Om skolbarnens förvärvsarbete, fil. d:r Karl Nordlund; De praktiska ungdomsskolorna och deras betydelse, överlärare Carl Lidman; Ungdomens nöjesliv, folkskolläraren Oscar Lundborg.

Den kommitté, som anordnat dessa föreläsningar, har tänkt sig att till hösten, i samarbete med vårt förbunds styrelse, C. S. A. och socialdemokratiska kvinnoklubbar, anordna liknande föreläsningar ute i landet.

Samhällsordningen är brottslig. I ofantligt stor utsträckning. Icke tu tal om det.

Det var utanför Ählén och Åkerlunds affärshus. Transportarbetare voro samselsatta med att lossa väldiga pappersbalar i massor.

De krossade icke fötter, bröto icke benen av sig — nej, de lossade pappersbalar. I detta avseende var samhällsordningen brottslig.

Ty tänk på att dessa pappersmängder en gång var ståtlig norrländsk gran-skog. Skogsarbetare fällde dessa härliga granar, flottare flottade dem ned med älvarna, pappersbrukens arbetare gjorde av dem papper, järnvägsfolket förskaffade balarna till Stockholm och transportkarlarna körde papperet till Ählén och Åkerlund. Och Åkerlund gör "Allt för alla" av papperet. Så mycket arbete och sådant resultat.

Här behövs en revolution — ett ordentligt uppror mot "Allt för alla". (Ur "Naggen".)

Ivan Oljelund.

En bild ur livet.

Trotsande januaristormen och det obehagliga snögloppet och det inte mindre obehagliga väglaget, respekterande ett givet löfte, gav jag mig iväg för att efter beskrivning söka reda på en liten stuga ett stycke utom staden, i syfte att göra en visit hos en familj, som för tillfället inrymdes där.

Efter åtskilliga besvärligheter tycktes jag äntligen ha hittat rätt. Stugan skulle nämligen, hur anspråkslös den än var, även rymma en diversehandel, och till yttermera visso att jag kommit rätt skulle en stor lurvig hund komma mig till mötes, vilken familjen, trots sina små förhållanden, hade i sin ägo. Han hade egentligen sin hemort på ett annat ställe, men tycktes föredraga ett samliv här med barnen, nöjde sig med vad huset kunde giva honom till sitt livsuppehälle, till och med potatisskal. Alltnog, hunden kom mig ej tillmötes, vilket kanske var min lycka, då han ej är vidare vänligt stämd mot inkräktare på familjens område, men i stället kom ett halvt dussin barn mellan 5 och 12 år, av vilka 3 voro ifrågavarande familjs, som allesamman på bästa sätt använde sin övertalningsförmåga för att få mig att följa med upp i deras bostad, fastän de för tillfället voro ensamma hemma. Modern hade nämligen gått ut, då hon förlorat tron på min ankomst. Jag hade nämligen vid mitt letande efter stugan blivit åtskilligt fördröjd.

Jag kunde ej motstå deras böner. I sällskap med barnskaran uppför en trappa, brant som en stege, möttes jag av hunden, som visade sig mycket foglig, då jag på barnens uppmaning smekte honom och nämnde honom vid namnet "Murre". Att jag ibland sa "Kurre" i stället gjorde ingenting till saken. Sedan de visat mig vindens sevärigheter, ett med grönt vackert klädd bord och tre stycken granar, vilka stodo i en rad på en plåtå, gjorde jag barnen sällskap in i det rum, som för tillfället utgjorde familjens bostad. Jag säger för tillfället. Familjen hade nämligen förut varit ganska välsituerad; fadern timmerman vid en verkstad och modern på somrarna trädgårdsarbeterska. Men vad veta vi om händelser, som dana vårt liv, vår lycka.

När modern som vanligt var borta i förvärsarbete, träffades hon en dag av den allt annat än glada underrättelsen, att hennes hem, jämte sju andra familjers, stod i ljusan låga. Vid hemkomsten var hennes första tanke om barnen voro räddade, och sedan de väl bibehållna samlats kring sin mamma fingo de gemensamt åse, hur allt vad de ägde av kärt och nödvändigt blev lägornas rov. Det var ett hårt slag, alldenstund familjen så nyligen hade brandförsäkrat, att ej alla nödiga formaliteter hunnit vidtagas i brandstodsbolaget för att familjen skulle kunna anses ersättningsberättigad.

Men, en olycka kommer sällan ensam. Fadern hade föregående år haft spanska sjukan och till följd av sviter efter denna legat på sjukhus i två månader. Det han hade i sjukhjälp var endast något över 10 kr. i veckan, vintern stundande och med den i perspektiv

Historik över kvinnornas rösträttsfråga.

Ur Carl Lindhagens motion till 1919 års riksdag.

(Forts. o. slut.)

Även högerregeringen hade till sist strypt kvinnornas sak och jämväl den hårdnade till alltmera över sin gärning och därmed även hela högerpartiet. All växt för kvinnornas medborgarrätt, som funnits mångenstädes även inom högern, vissnade småningom bort under ett tilltagande partisinne. De gamla konservativa stämmorna för saken nedtystades och tystnade. Det blev för högerpartiet en helig sak att taga avstånd från den kvinnliga rösträtten för att även i denna punkt finna något, som markerat skilde högern från de andra partierna. Allt för partiet, ingenting för människorna. Partiväsendet grusar vad i hängivenhet uppbyggts.

Sinnesförändringen skedde under betäckning av den år 1906 begärda utredningen. Ännu 1910 var frågan icke nog "allsidigt" undersökt, såsom statsminister Lindman framhöll i en interpellationsdebatt. Särskilt återstod

bedömandet av den kvinnliga rösträttens verkningar i främmande länder, och en av denna undersöknings viktigaste uppgifter sades vara den kuriösa utredningen, om politisk valrätt för kvinnor medfört någon minskning i äktenskapsfrekvensen och nativiteten.

När ridån således fallit över den kvinnliga rösträttens första tragedi, har det närmast endast ett psykologiskt intresse att iakttaga, hur vänsterpartierna å sin sida skulle i oppositionsställningen återfinna sin radikalism. De inslagna vägarna blevo olika efter skilda skaplynnen.

De liberala fingo efter 1906 års katastrof order att stå envist kvar på det strandade liberala rösträttskeppet, berett att dö en modig död i tidens vreda böljor. I den mån man kände vattnet stiga, började dock självbevarelsesdriften göra sig gällande. Kvinnornas anlopp fortfor. Valmännen började pocka. Icke minst äventyrligt voro de hotande förebudet till en

köld och hunger. Och var få tak över huvudet?

Det var nu, som familjen bereddes tillfälle att få bo i den lilla stugan vid vägen, dit jag denna dag hade letat mig fram. Deras nuvarande vindskammare hade varit utdömd som boningsrum, men fick nu i hast repareras som nödfallsvärn.

Det är märkvärdigt, vad en okuvlig energi kan åstadkomma. Fadern, som vid hemkomsten ifrån sjukhuset behövt haft ro, lugn och omvårdnad, fick nu börja timra ihop det allra nödvändigaste familjens bohag. En den allra näpnaste lilla buffé vittnar också om hans skicklighet och ett klockfodral, som med sin skulptur kan tävla med en mästare på samma område.

Nu var pappa återigen på sjukhuset, men det var dock hopp om, att han om någon vecka skulle komma hem igen till de sina.

Man kan tycka, att en så hårt prövad familj skulle klaga och misströsta. Men nej; från modern ned till barnen var det genomgående levnadslust. Barnen pratade och sjöngo om vartannat, och när jag hjälpte dem att sjunga en vintervis, voro de mycket intresserade. De voro lyckliga och glada, kanske väl vetande, att några önskemål i ena eller andra avseendet till det bättre av modern måste lämnas obeaktade till följd av hennes oförmåga. De visste nog väl, att mamma gjorde vad hon kunde. En kälke lovade jag att skicka dem och jag tror väl att de med glädje motse den stund, då löftet infrias. Man har ju varit barn själv.

Efter att vi en stund varit inne i den provisoriska bostaden, följdes vi åt ut i skogen, där heller inte Murre saknades. Där fick man njuta av ett stycke natur. En skog i vinter-

skrud, härliga granar och tallar, vid vilkas av stormen framkallade sus man nog blivit en smula melankolisk, om ej tankarna genom barnens muntra støj och skratt fått en hälsosam avledare. Den muntra skaran följde mig sedan ett stycke på väg hemåt, och då jag sagt farväl till dem, kunde jag ej frigöra mig från de tankar, som jag här i all enkelhet har format till en liten berättelse. Mätte den lända någon till självvranssakan, ty — den kan ju ej vara avsedd att roa.

* * *

Då jag med modern, en socialt intresserad kvinna, förde talet in på deras glädje och förnöjsamhet, trots de av ödet blivit så styvmoderligt behandlade, fick jag till svar, i en förhoppningsfull ton, att det tjänade intet till att klaga, de skulle nog snart repa sig igen.

Hennes förnöjsamhet var dock ej att jämställa med den liknöjdhet, som överlämnar åt andra eller åt en gud, vad som är att göra, för att förbättra familje- eller samhällslivet. Med förhoppningsfullt sinne gjorde hon själv vad göras kunde för att hålla familjen uppe och hade ändå intresse för den sociala kampen i samhällslivet, vilka intressen för övrigt borde vara kombinerade, men vilket så lätt glömmes av den enskilde.

O, hade vi många sådana kvinnor, som med förstäelse och vidsynthet, och ej med trångbröstad småsinthet, såge på livet och förhållandena, det skulle medföra lycka till henne själv, och genom kvinnan som mor, maka och samhällsmedlem, skulle en hel värld kunna lyckliggöras.

Leve kvinnas frigörelsekamp ur den uråldriga trälldomen!

E. Ö.

Varför skola vi giva barnen ENERAGON?

Jo, därför att det lättast absorberbara form tillför organismen just de ämnen (speciell de organiska fosforföreningar), som barnakroppen behöver för sin fysiska och psykiska utveckling. Klana barn bliva förvånande fort friska, pigga och motståndskraftiga. ENERAGON, kraftnäring, väl blandad med mjölk, välling, gröt eller omeletter enligt bruksanvisningen tages utan svårighet. ENERAGON-MALTOS, ENERAGON-KAKAO smaka utmärkt och tagas med begärlighet.

ENERAGON-preparaten förordas av svenska läkare, tillhandahållas å apoteken och i drog-affärerna.

Tillverkas av

A.-B. PHARMACIA, STOCKHOLM.

Kontrollant: Professorn Fil. Doktorn K. A. Vesterberg.

Prospekt på begäran direkt från bolaget.

utbrytning ur partiet och bildandet av ett så kallat radikalt parti. Uppmaningarna och anbuden därtill voro många. Ur dessa olika tillskyndelser tvangs slutligen ledningen under ständig motsträvighet fram till sin första milstolpe på återtagets väg. I det s. k. liberala Skansenprogrammet av den 28 maj 1907 yttrade Staaff i den nu behandlade frågan: "För partiet har helt visst alltmer klarnat nödvändigheten av att kvinnan erhåller sin rätt i det politiska livet." Det lämnades nu åsido hur den allmänna opinionen ställde sig, vilket var avgörande ett år förut. Men även partiet misskändes säkerligen genom denna förklaring. Den för vilken någonting klarat var ingen annan än högsta ledningen själv och vad den nu fått visshet om var nödvändigheten att icke vidare gå emot både partiet och allmänna opinionen.

Återtaget fortsattes nu ytterligare ifrån de av förmenta politiska konjunkturer skapade ståndpunkterna. Fortfarande gick det betänksamt, framdrivet av föreställningar från olika håll. Omsider blev det slag i saken vid frisinnade landsföreningens möte hösten 1907. Även där var det hos översta ledningen ännu en del om och men, som i det sista reste ett visst motstånd. Stämningen på mötet var i åtskilligt rent av upprorisk och en gång urladdade den sig i orkan. I viktiga punkter samlade oppositionen till och med majoritet. Slutligen blev såsom en frukt av folkviljan även den kvinnliga rösträtten definitivt uppsatt på aktionsprogrammet.

Vida lättare gick omvandlingen för den socialdemokratiska partiledningen med dess smidigare taktik. Läran hävdade miljöns övervalde och tillät snabba omkastningar. Förhållandena hade ändrat sig. Solidariteten med den övriga vänstern band ej mer. Högern hade själv vidtagit författningsrevisionens omfång genom att medtaga första kammaren. Det föregående årets riksdagsskrivelse i den kvinnliga rösträttsfrågan talade sitt språk. De socialdemokratiska kvinnorna blevo alltmera upproriska och eniga. Inom vissa tongivande kretsar bland dem hade visserligen av lojalitet mot parti-

ledningen en tid rent av uppställts såsom en politisk trossats, att kvinnorna borde komma efteråt eller åtminstone ej medtagas annat än i samband med alla rösträttsstreckens avskaffande. Denna ståndpunkt kunde ej längre upprätthållas, helst oppositionen här emot vann ökad anslutning bland de socialdemokratiska männen. Den av åttamannagruppen inom liberala samlingspartiet året förut väckta motionen betecknade slutligen ett överflyglande av det socialdemokratiska partiets anspråk att ensamt företräda de verkligt folkliga ståndpunkterna och kraven.

Ehuru männens rösträttsfråga ännu icke var löst, hävde förenämnda omständigheter den historiska kontinuitetens krav och de praktiska betänkligheterna. Den socialdemokratiska riksdagsgruppen fann det riktigt och klokast att vid 1907 års riksdag kräva den kvinnliga rösträttsfrågas lösning samtidigt med männens samt i övrigt avvisa icke blott utskyldstreck och åldersstreck utan även övriga obehöriga rösträttsstreck. En motion väcktes, som anslöt sig i rösträttsfrågan till vad som yrkats år 1906 av den liberala vänstergruppen. Denna senare återkom också med sitt förslag. Båda motionerna upptogo nu jämväl kvinnans valbarhet, vilket då mera krävts även av den kvinnliga rösträttsorganisationen.

Efter denna nyorientering inom de tre partierna inriktade sig den parlamentariska politiken under de följande åren. Högern framhärskade oblidkeligt i sin oböjlighet, därför att ledningen föreskrev det. Liberaler och socialdemokrater framförde pliktskyldigast saken vid lägliga tillfällen. Resultatet blev, att andra kammaren och vänsterregeringar främjade kvinnornas rösträttsfråga, under det att första kammaren och högerregeringar voro motståndare till densamma.

Den svenska kvinnorösträttsens vändning på de parlamentariska vägarna är ett lärorikt minnesmärke över den gammalparlamentariska politikens väsen. Den ekonomiska liberalismens försin tid förklarliga genombrött i början av förra seklet sträckte sina verknin-

gar in på alla områden. Systemet var, att de offentliga institutionerna voro på grund utav ämbetsmännens bristande egna intressen oförmögna att främja medborgarnas välfärd. Statstjänster borde därför tilläggas företrädesvis formella uppgifter, under det omsorgen om realiteterna, de ekonomiska såväl som de andliga, borde överlämnas åt "den enskilda företagsamheten". Maximiprogrammen, som dock ensam ma förmå uppresa en fallen mänsklighet, anses fortfarande ej kunna vara föremål för statsinstitutioners verksamhet, utan överlämnas omtanken om de s. k. utopierna, det viktigaste av allt, åt den enskilda företagsamheten. Det gångna parlamentariska tidsskedet har varit minimiprogrammens förlovade tid även i den demokratiska politiken. Detta är förklaringen till, att det liberala partiets ledning, ehuru liberalismens främsta kamp gällt den politiska friheten, sålde kvinnornas förstfödsrätt för en grynvälling och tillspillo gav det psykologiska ögonblicket, då det gällde något för dem och följaktligen för hela nationen.

Lika belysande för tidsandan är den socialdemokratiska partiledningens parlamentariska taktik. Även socialdemokratin överflyglades på de parlamentariska vägarna steg för steg av miljön, och den blev, såsom byggt ensidigt på en materialistisk lära, icke blott i teorin utan även i tillämpningen en gammalliberal rörelse, som överlämnade de andliga verkligheter nas värld ensidigt åt det privata initiativet.

Redan 1889 vid partiets bildande in skrives den kvinnliga rösträtten på programmet. Intet initiativ tages sedan för att förverkliga detsamma, utan detta överlämnas åt den enskilda företagsamheten. År 1904 vägrade man därför underskriva en motion om saken, men kan ej undgå att rösta för densamma, 1905 ansågs en motion kunna undertecknas därför, att den blott gällde en utredning, 1906 ställde man sig alldeles emot saken, emedan det föreslogs att genomföra den kvinnliga rösträtten genast samtidigt med männens, och 1907 var man ett år för sent färdig att själv taga initiativ till just detta, därför att frågan då utan egen medverkan blivit på ett kännbart sätt "aktuell" och det givetvis ej gick an att komma allt för mycket efter.

Efter världskriget och de båda ryska revolutionerna har maximiprogrammens sol omsider skymtat bortom den officiella politiken. Under belysningen av denna lilla gryning börjar man omsider kunna hängiva sig åt förhoppningar, att de mänskliga sanhingarnas skapelser av erfarenheterna, skola tillåtas någon vägledning i regeringar och folkrepresentations verksamheter såväl som i det dagliga livets utformningar. Därmed begynner lärorna och det gamla partiväsendets avskrivning såsom de företrädesvis tongivande

Primula Sopptabletter

(Tillverkade under holländsk statskontroll)

Det är mig ett nöje att få bedöma den holländska fabriken Primulas produkter. Dessa nätta, prydliga tabletter skola aldrig skräpa ner ett kök, men innehålla dock allt som erfordras för en kraftig, välsmakande och ändå för våra tider verkligt billig soppa. De bli goda genom att helt enkelt koka 15 à 20 minuter i vatten och äro fullständigt delikata, om man vill kosta på någon liten förfinande tillsats.

Stockholm 12. 1. 20.

Anna Branting.

Pris 40 öre pr tablett om 2 rikliga portioner.

Primula-produkterna säljas i alla välsorterade konsumtionsföreningar, speceri- och matvaruaffärer.

GENERALAGENTER:

LUNDIN, KRÆMER & C:o, Box 503, Stockholm.

de makterna. Deras synnerliga för- måga att splittra människorna, i grunden fördärva deras karaktärer och totalt ruinera deras materiella utkomst- möjligheter, skall måhända en gång bli uppenbar. När tiden löpt ut sin lina och allting sammanstörtat, kommer omsider en uppståndelse.

För denna framtid kan kvinnornas politiska frigörelse bli en förlossare, och visst är, att den åtminstone borde vara det. Ett tiotal år sedan fann sig en svensk riksdagsman från huvudstaden föranlåten att i riksdagen temperamentsfullt tala om "en döende maskulin kulturvärld". Häremot invände representanten för den sydsvenska universitetsstaden, att han tvärtom hoppades på "en ny maskulin renässans". Denna profetia har, såsom en talarinna vid ett fredsmöte uttryckte sig, förverkligats i världskriget. Det som nu faller i spillror var en partiprodukt, ett foster av en hälft allenast av mänskligheten, en byggnad rest av muskelstyrkans representant, mannen. Det är kanske därför allting till sist slutar med slagsmål och blodbad såsom den enda förlösningen för detta statsmannaskap.

Ligger det därför icke något symboliskt, något aningsfullt, en stor förväntan uti den kvinnliga rösträttens blida framstormande just nu över ruinerna av den gamla europeiska kulturen, som i det längsta sökte hålla kvinnorna borta från kamratskap i arbetet utåt? Det nya medborgarskapet har kommit av sig självt, oombett såsom en oundviklig sak uti den stora nödens stund. Detta betyder väl, att det är hela mänskligheten, alla människor och icke slavsinnat, den partipolitiska inaveln, som kan föda nya tankar och fostra ett bättre släkte. Det är hög tid, att det vekare sinnelaget i mänskligheten får intaga sin tillbörliga plats vid sidan av styrkan även i statslivet.

Om kvinnorna förstode detta och tillläts att göra det, skulle de förnimma, att från dem borde i och genom det nya samarbetet utströmma den nyskapande viljan att sätta humanitet i stället för våld och våld i våra politiska strävanden.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Alingsås.

Alingsås Kvinnoklubb bildades med ett 40-tal medlemmar den 19 febr. 1919 efter ett föredrag av fru Nelly Thüring från Göteborg.

I början voro medlemmarna ganska intresserade, men här som annorstädes började intresset att slappna. Vi gävo dock ej tappt för det.

Klubben höll i somras en 2 dagars vällyckad fest, fastän vädret ej var av bästa slag, och fick klubben en behållning av 175 kr., som kom kassan väl till pass. Under agitationsveckan hade vi ett gediget föredrag av fru Anna Johansson-Wisborg. Vi hälsa henne välkommen åter till våra bygder.

En julfest gick av stapeln den 7 jan. med omkring 50 barn, förutom mammor.

Ej att förglömma så ha vi fått in en av våra klubbmedlemmar i fattigvårdsstyrelsen

PELLERINS

GRÄDD- och VÄXTMARGARIN

marknadens förnämsta fabrikater.

A.-B. Pellerins Margarinfabriks

Avd.-kontor, Skeppsbron 4, Stockholm.
R. T. 24 95, 44 63. S. T. 26 88, 78 66.

och en i pensionsnämnden. Ändå ett steg framåt. Vi ha nu börjat ett nytt år och nu gäller det att fatta nya tag, så att vår sak må föras fram till seger.

Med hälsning från Alingsås kvinnoklubb:

A. E.

Årsberättelse

över Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubbs verksamhet 1919:

Medlemsantalet var vid årets början 55 och vid dess slut 73 st., alltså en ökning av 18 st. Under året har hållits 10 ord. möten med 24 protokollförda styrelsemöten. Ett offentligt möte har hållits tillsammans med arbetarekommunen med föredrag av redaktör Per Albin Hansson över ämnet: "Demokrati eller diktatur." Överskottet från mötet tillerkändes klubben. Under den av C. S. anordnade agitationsveckan hade klubben ett möte med fru Amanda Frösell som talare över ämnet: "Kvinnornas ansvar som medborgare." På ett enskilt klubbmöte har hr Emil Nilsson hållit ett föredrag om "Kulturella spörsmål".

Vidare har klubben hållit en stor och vällyckad sommarfest till förmån för sago- stundsverksamheten. Glädjande var att se den offervillighet, som rädde bland medlemmarna, allmänheten inte att förglömma. Särskilt vill styrelsen påminna om hr Oskar Karlsson, som nu och alltid räcker klubben en hjälpande hand. Behållningen från festen blev kr. 583: 66, som genast överlämnades till sago- stundsstyrelsen.

Klubben har under året hållit flera fester, vilka ha tillfört kassan ett gott resultat, samt två familjefester.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

ALLMÄNNA SPARBANKEN

Högsta gällande ränta.

Ur klubbens självhjälpskassa har utbetalts sjukhjälp till fyra medlemmar.

Av Morgonbris har under året försålts 975 exemplar.

Klubben har under året inköpt 5 st. andelar i Föreningen Folkets Park, Nynäshamn, och har vidare bildat en fanfond, som nu visar en summa av 237 kr.

En studiecirkel har bildats av 12 medlemmar. Ämnet är funktionärernas arbete och cirkeln sorterar under A. B. F.

Klubben har representanter i arbetarekommunens styrelse, i A. B. F:s V. U., i barnavårds-, fosterbarns- och livsmedelsnämnderna, i konstverkskommittén i fattigvårdsstyrelsen och i kommunalfullmäktige.

Vidare har klubben varit representerad genom ombud i arbetet för landstingsmannavalet.

Klubbmötena ha i regel varit välbesökta och har förutom de löpande ärendena även diskuterats en del olika frågor samt förekommit uppläsningar och sång.

Styrelsen får härmed uttala den förhoppningen att det intresse, som varit rådande under det gångna året, även i fortsättningen må komma klubben till del. Under sådana förutsättningar hoppas vi, att ett gott arbete må kunna utföras till vårt gemensamma bästa.

Styrelsen.

Från Falkenbergens kvinnoklubb.

Klubben bildades den 19 mars 1919 med 35 medlemmar och räknar vid årets slut 43 medlemmar. Klubben har haft 9 ordinarie möten, alla väl besökta och ha de varit präglade av en angenäm god stämning. Den deltog i arbetarekommunens 1-majdemonstration med eget standar — för fred, avvapning, skiljedom — totalförbud.

Klubben deltog i en protest mot regeringens allt för stora eftergifter för rusdrycksintresset och sände en resolution med vädjan till regeringen att främja nykterhetsintresset.

På Svenska freds- och skiljedomsföreningens årskongress i Jönköping den 22 och 23 juni var klubben representerad med ombud.

Ett offentligt möte anordnades i november med fru Anna Johansson-Visborg som talare, men var mötet dåligt besökt till följd av det svåra vädret.

Klubben hade i jul anordnat en större barnfest i Folkets hus stora sal. 150 barn och ett 20-tal mödrar hade infunnit sig. Därvid bjöds på musik, en vacker tablå, danslekar samt kaffe, apelsiner, äpplen m. m., allt för en avgift av 25 öre. Smättingarna syntes också glada och belåtna.

Ett 30-tal ex. av Morgonbris säljes varje månad.

Som synes är klubben ganska livlig, men behöver ju råd och hjälp någon gång, helst i form av föredrag av någon god talare.

Med hälsningar till kamrater landet runt.

J. C—n.
Skr.

A.-B. NYA BANKEN.

Alla slag av bankaffärer.

Högsta inlåningsränta.

**EN EKONOMISK HUSMODER
BORTSLÖSAR ICKE I ONÖDAN**

EN KRONA HIT... EN KRONA DIT...

SVEA VÄXT

**BLIVER - EN GÅNG PRÖVAT - SEDERMERA
HENNES FAVORITSMÖR.**

**Liksom även SVEA GRÄDD
för bordet, stekning och bakning.**

Samma överträffade kvalitet som före kristiden.

Sveriges soc.-dem. kvinnoförbund.

Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Vessman, Upplandsgat. 85, 4 tr., Stockholm. A. T. 244 36.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 1:sta onsdagen i månaden kl. 8 e. m. & Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie möte 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs. Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Allm. Kvinnoklubbs **sångkör.** Repetition torsdagar kl. 8 e. m. i Folkets Hus, rum J. Beställningar mottager fröken L. Jäderlund, Allm. tel. Kungsh. 20 54, Snudbyberg 3.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm.

Styrelsen.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. & Folkets Hus' C-sal.

Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte första torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta måndagen och 3:dje tisdagen i varje månad kl. 7,30 e. m. & lokaler Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten) Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. S:t Eriksgatan 21.

Ordf. Hildegard Ström, Bergsgatan 27, 1 tr. ö. g.

Kooperativa försäkringsanstalter.

Liv- försäkra Er i **FOLKET**

Försäkringsbestånd: 43,250,000 kr.

Brand- försäkra fastigheter o. lösöre i **SAMARBETE**

Försäkringsbestånd: 160,381,800 kr.

Vänd Er till ombudet i orten eller vederbörande anstalt, Stockholm.